

gospodarske, obrtniške in národne.

Izhajajo vsako sredo po celi pôli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 3 gold. 40 kr. za pol leta 1 gold, 70. kr. za četrt leta 90 kr., pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gold. 10 kr., za četrt leta 1 gold. 10 kr.

V Ljubljani 9. januvarija 1889.

Obseg: Potegnimo se za svoj stan. — Golosek v ožem in širjem pomenu. — Razne reči. — Ivan baron Kobencelj. Zemljepisni in narodopisni obrazi. — Ne v Brasilijo. — Naši dopisi. — Noviĉar.

Gospodarske stvari.

Potegnimo se za svoj stan.

Nihĉe ne more tajati, da se ne godi dandanes pridelujoĉem in izdelujoĉem stanovom precej slabo; od vseh strani ĉujejo se opraviĉene in neopraviĉene pritožbe o slabih ĉasih. Noĉemo preiskovati vzrokov tem slabim ĉasom, a le to pravimo, da so vzroki dvojni: Vzroki, katere so nanesele razmere, in vzroki, katere je vsak stan sam posebe zakrivil. Ako hoĉemo odstraniti slabe nasledke napaĉnega ravnanja, moramo najprvo to odstraniti, ker to je bilo vzrok tem nasledkom. Kaj pa je vzrok slabim ĉasom, katerega smo sami zakrivali ali katero je bilo tisto ravnanje, ki je nekoliko zakrivilo naše slabo stanje? Izprašajmo vest, obudimo kes sedaj, ko je zopet leta konec, in stopimo s trdno voljo, da se hoĉemo poboljšati, v novo leto! Kakor ni vzveličanja brez kesa svojih grehov, tako tudi ni pota do blagostanja brez spoznanja nepravilnega ravnanja, ki je glavna ovira zboljšanju našega gospodarstva.

Ko pišemo ta ĉlanek, pred oĉmi sta nam zlasti dva stanova: gospodarski ali kmetski stan, katerega zastopa naš list, in pa obrtni stan. Ne bode napaĉno, ako primerjamo nekoliko obrtni stan z gospodarskim. Tudi obrtni stan je zadnja leta moĉno propal, a se zopet začel krepko razvijati. Obrtna prostost našla je obrtnika ne-pripravljenega, in predno se je zavedel, bil je uže izgubljen, sedaj se pa zopet zaveda ter spoznava, da bode le tedaj uspešno deloval, ako bode deloval z združenimi moĉmi, ako se bode uĉil svoji stroki in zopet le uĉil. Tist obrtnik, ki ne napreduje s ĉasom, gotovo je izgubljen. Vse to pa velja do piĉice tudi kmetovalcu: Kar je bila obrtniku obrtna prostost, to je kmetovalcu iz-

prememba ĉasovnih razmer, to je tistih razmer, katere so nasledek Źeleznic, parobrodov, telegrafov, gospodarskega razcvita Amerike itd. S temi uzroki kmetovalec ni raĉunil, zato je pa tudi tako globoko pal. Ako se torej kmetovalec hoĉe vzpeti do veĉega blagostanja, urediti mora svoje gospodarstvo glede na sedanje razmere t. j. uĉiti se mora, da bode vse to vzmagoval, in da bode vzvrševal vse tisto, ĉesar sam ne more, deluje naj v druŹbi z vsemi drugimi kmetovalci. Kaj hoĉemo s tem reĉi? Niĉ druzega nego to, da bode kmetovalec le tedaj krenil na pot, ki ga pripelje do veĉega blagostanja, ako se bode pridno uĉil naprednega gospodarstva ter iskal v kmetijskih druŹtvih tiste moĉi, ki morejo premagati mnogo zaprek uspešnemu gospodarstvu. Kje pa dobi kmetovalec pouka za svoj stan? V kmetijskih šolah. Tudi takih šol imamo Slovenci, a kako slabo so obiskovane! Glejte, kmetovalci, koliko bolje razumejo slovenski obrtniki svoj poklic! V Ljubljani so še le letos odprli obrtno šolo, in uže se je oglasilo toliko uĉencev, da niti niso vseh vzprejeli; slovenske kmetijske šole imamo pa uže veĉ nego 20 let, a vendar jim primanjkuje vedno uĉencev. Seveda ne morejo vsi kmetovalci v šole, zato so pa drugi pripomoĉki, da se pouĉujejo. Menimo pa najbolj gospodarske liste. Kako neprimerno malo še bero naši kmetovalci gospodarske liste! Omenili smo, da tudi v zdruŹenji je velika moĉ, ki more stan povzdigniti, a le poglejmo, kako malo se to pri nas spoznava. Veliko manj ljudnata koroška deŹela ima kmetijsko druŹbo, ki šteje skoraj 3000 udov, naša druŹba jih pa šteje le do tisuĉ. Spoznavajmo se torej, skesajmo se konec leta in stopimo s trdno voljo, da se poboljšamo, v novo leto. Pošiljajte gospodarji svoje sinove v kmetijske šole, naroĉavajte si gospodarske ĉasnike, pristopite vsi h kmetijski druŹbi in delujte krepko po kmetijskih podruŹnicah, ker to bode vaša korist in go-

tovo v kratkem prevrat na bolje in slednjič vir vsemu vašemu blogostanju.

Golosek v ožem in širjem pomenu.

1. Ako v svojem gozdnem deleži posekaš vse drevje, katero se v njem nahaja, tako da postanejo tla gola, je golosek v ožem pomenu. Taki goloseki so strogo prepovedani in se kaznujejo od 20 do 200 gld.

Neki možak, kateri hoče v novejšem času veliko politično ulogo igrati, rekel mi je v pogovoru o goloseku: „jaz sem v svojem gozdu zaznamenoval vsa drevesa do 5 palcev in jih bom posekal.“ Na odgovor, da bode kaznovan, ker tako dejanje je nezakonito, veli oholo: „Preneumno, da bi me kaznovali, ker jaz sem uže toli pameten, da bom les za toliko više prodal, kolikor bo znesla kazen“. Mož se je kasneje o pameti in neumnosti temeljito poučil, in menim, da ima danes drugo prepričanje o goloseku in gozdni postavi.

Enakih žalostnih slučajev iz vrste srednje omikanih mož bi še lahko več naštel, pa dopis bil bi preobširen, zato rajši pogledajmo, kaj je golosek v širjem pomenu.

2. Če se nahaja tvoj gozdni delež na rebri kake gore, in posekaš vse drevje, katero ti donša nekaj dobička, pa pustiš zarod in meniš, da si modro gospodaril, motiš se jako.

Politični gozdar zapazi sekanje in te ovadi dotični oblasti, ki te kazni. Čudiš se in vprašuješ, čemu si kaznovan, saj si ves zarod pustil.

Odgovorilo se ti bode, da je res še zarod v gozdu ali posekal si vse drevje, katero je raslo v tvojem gozdnem delu, torej ne dobiš 50—100 let nobenega dobička več iz gozda, uničil si naloženi gozdni kapital, in zato te je zadela pravična kazen.

3. Če imaš gozdni delež blizu Krasa in posekaš samo zrelo drevje, pustiš pa le šibke hoje ali bukve, nastanejo majhine goljave, koder ni zaroda, in meniš, kaj bo to, zaraslo se bo uže zopet samo.

Kmalu te pokliče politična oblast, ki ti pove, kaj si naredil, ter te obsodi v globo najmanje 20 gld.

Ugovarjaš, da nisi do golega sekal, ampak da si pustil male hoje in bukve, le majheni prostori da so goli.

Odgovorilo se ti bode, da govoriš resnico, a da je tvoj gozdni delež burji ali drugim vetrovom izpostavljen, torej bodo ostalo drevje vrgli vetrovi, mladi zarod pa bode zaradi pomanjkanja sence poginil in se tako ves gozdni del polagoma opustošil.

4. Če imaš svoj gozdni delež v strmi legi nad cesto, njivo, travnikom itd. in posekaš samo debelo drevje, vendar pa so nastali mali presledki (luknje), poklican boš zopet na odgovor.

Če zahtevaš komisijo, naj se na licí mesta prepriča, da gozdni delež ni do golega posekan, odgovorilo

se ti bode: Ne trdimo, da je gozdni del do golega posekan, vendar sam priznavaš, da so nastali presledki, in znano ti je, da vetrovi pogostoma rujejo drevje, na dalje ne tajiš, da prihajajo plazovi, ki so uže večkrat promet na cesti ustavili itd. Komsije ni potem potreba in kaznijo te, kakor bi bil gozdni del v golo posekal.

Če sekaš v bukovem gozdnem deleži, v katerem se nahajajo bukve srednje starosti, družega krepkega zaroda pa ni veliko, najlepšo bukovino in jo prodajaš, kaznovan bodeš zopet zelo.

Izgovori, da je bilo drevje od snega polomljeno, so ničevi, ker se vidi, da je v gozdu ostalo samo pokvarjeno drevje, torej je očitvidno, da samo lepšega drevja sneg ne polomi.

Na Notranjskem so v novejšem času pričeli po bukovih gozdih najlepše, 20 do 25 let stare bukvice za tako zvane „kolce“ sekati in jih lesnim trgovcem po 15 do 17 kr. kos prodajati. Iz ene bukve se napravi eden kolec.

Za 17 kr. prodaš danes bukvice, katera bi bila čez 25 let 6 gld. vredna!

Videl sem za kolce posekane gozde in bil prepričan, da tako gospodarstvo je, ako bi se ne bilo o pravem času zaprečilo, poguba bukovim gozdom. Iz gozda, iz katerega se jemlje najlepše drevje, pokvarjeno pa pušča, postane pašnik in iz pašnika Kras.

Mesto „kolcev“ naj bi kmetovalci rajši sekali pokvarjeno bukovino in napravljali drva za kurjavo. Meter bukovih drv se plačuje po 2 gld. 80 kr., sežeaj pa po 8 gld., pa jih še težko dobiš, ker se izvozi vse v Trst. Le poglej po notranjskih železniških kolodvorih, koliko drv je ondi nakopičenih, prebivalci doma pa plešejo, da si ugrejejo otrpele ude!

6. Ako tvoj gozd meji na sosedove gozde, in ti ga tako posekaš, da pri sosedovih ne pustiš tako imenovanega vetrnega plašča, to se pravi, na 30 metrov širjave ne pustiš ob obeh straneh toliko dreves po dolžini, da je sosedov gozd proti vetrovom zavarovan, tedaj kaznovan boš.

No, pri nas so uže večji posestniki, katerih gozdni deleži se po 30 metrov široki, največ pa takih, katerih gozdni deli imajo 5—10 metrov širjave.

Da se po ozkih gozdnih deležih vetrni plašč ne more pustiti, je umevno, zategadelj se pa gozdi ne smejo na golo sekati, kajti, če poseka moj sosed svoj delež na golo ali le zelo izseka, prisilili bodo tudi mene vetrovi, da posekam svoj gozdni delež na ravno ta način, in tako gre dalje, in hipoma postane cela gora gola, Zato, ker je posekal sosed, moral sem tudi jaz, drugače bi mi bili vetrovi polomili drevje.

Čujejo se uže kmetski glasovi, kako koristno je pogozdovanje Krasa, a kaj koristi, če se tukaj z velikim naporom, obilnimi denarnimi stroški in drugimi manjšimi sitnostimi Kras pogozduje, tam pa uže raštoči gozdi kvarijo in polagoma izpreminjajo v Kras.